

ปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเสพติดเฟซบุ๊ก
กรณีศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
The Environmental Factors Related to Facebook Addiction
Behavior, Case study Undergraduate Students,
Prince of Songkla University

ภรณ์ีย ยี่ถีน^{1*} และเกษตรชัย และหีม
Poranee Yeetin^{1*} and Kasetchai Laeheem²

¹ นักศึกษาปริญญาเอก ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สงขลา 90110

² รศ.ดร., ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สงขลา 90110

¹ Ph.D. Student, Doctoral of Philosophy in Human and Social Development, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Songkhla, 90110, Thailand

² Assoc. Prof. Dr., Department of Educational Foundation, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Songkhla, 90110, Thailand

* Corresponding author: E-mail address: poranee.y14@gmail.com

(Received: August, 7, 2019; Revised: January, 3, 2020; Accepted: February, 3, 2020)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเสพติดเฟซบุ๊กของนักศึกษาชั้นหนึ่งของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 160 คน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมอาร์ เพื่อวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเชิงเส้น โดยใช้แนวคิดพฤติกรรมการเสพติด ร่วมวิเคราะห์พฤติกรรมการเสพติดเฟซบุ๊กของกลุ่มตัวอย่าง ผลของการวิจัยพบว่า มีตัวแปรแวดล้อม 4 ตัวที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเสพติดเฟซบุ๊กของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ได้แก่ การรับรู้เรื่องเฟซบุ๊ก (X_1) การสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมทางสังคม (X_3) อิทธิพลภายในครอบครัว (X_4) และการบริหารเวลา (X_5) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเสพติดเฟซบุ๊กของนักศึกษา โดยการรับรู้เรื่องเฟซบุ๊ก (X_1) มีความสัมพันธ์สูงสุด และการสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมทางสังคม (X_3) มีความสัมพันธ์ต่ำที่สุด กล่าวได้ว่า พฤติกรรมการเสพติดของนักศึกษาขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านการรับรู้เรื่องเฟซบุ๊กในระดับสูงสุด การเข้าใจประโยชน์ของเฟซบุ๊ก และสามารถกำหนดเวลาใช้งานที่เหมาะสม อาจช่วยลดพฤติกรรมการเสพติด อย่างไรก็ตาม การเพิ่มจำนวนสื่อสังคมออนไลน์ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ช่วยลดพฤติกรรมการเสพติดเฟซบุ๊กในปัจจุบัน

คำสำคัญ: ปัจจัยแวดล้อม พฤติกรรมการเสพติด เฟซบุ๊ก

Abstract

This research article was to investigate the environmental factors relating to facebook addiction behavior among undergraduate students, Prince of Songkla University. The data were collected from 160 subjects and data were analyzed using the R program to calculate Pearson's product moment correlation coefficients and multiple linear correlation coefficients. Use the concept of addictive behavior Analyze Facebook addiction behavior of the sample group. The results of the study revealed four environmental factors that had positive relationships with Facebook addiction behavior among undergraduate students with predictability at a significance level of .001. These included the perceptions of facebook (X_1), support from social environment (X_3), within family influence (X_4), and time management (X_5) had positive relationships with facebook addiction behaviour among undergraduate students. The perceptions of facebook (X_1) had the highest level of relationship, and support from social environment (X_3) the lowest. The students' addiction behavior depends on the cognitive factors about Facebook at the highest level Understanding the benefits of Facebook, determine the appropriate time to use, and reduce addiction behavior. However, increasing the number of social media Which is one reason that helps reduce the behavior of Facebook addiction.

Keywords: The Environmental Factors, Addiction Behavior, Facebook

บทนำ

ท่ามกลางเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน อินเทอร์เน็ตเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของคนในสังคม เป็นผลทำให้คนในสังคมได้มีการปรับตัวเพื่อให้อยู่ในสังคม อินเทอร์เน็ตถือเป็นรูปแบบหนึ่งของวิวัฒนาการสื่อสารของคนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มคน Baby bloom ไปจนถึงกลุ่มคน Gen Z นำอินเทอร์เน็ตมาเป็นสื่อกลางของการสื่อสาร เป็นเครื่องมือช่วยอำนวยความสะดวกการเข้าถึงและการค้นหาข้อมูล การทำธุรกรรมทางการเงิน ซื้อขายแลกเปลี่ยน ไปจนถึงการกิจกรรมสร้างความบันเทิงผ่านอินเทอร์เน็ต ภายใต้การเปลี่ยนผ่านของยุคสมัยที่ให้ความสำคัญกับความรวดเร็วของการสื่อสารระหว่างกันกลุ่มคนให้ความสำคัญกับการเข้าถึงองค์ความรู้อันนำมาสู่การสร้างและพัฒนานวัตกรรมทางความคิดรูปแบบต่าง กล่าวได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของเทคโนโลยีที่สร้างการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในสังคม การเปลี่ยนแปลงของการสื่อสารที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดพื้นที่สังคมออนไลน์ ในรูปแบบต่าง ๆ กลายเป็นพื้นที่ใหม่ของคนในสังคมที่ทวีความสำคัญเพิ่มมากขึ้นในแต่ละวัน

สังคมออนไลน์เป็นหนึ่งในกิจกรรมของคนในสังคมที่เกิดขึ้นผ่านการใช้อินเทอร์เน็ต โดยปัจจุบันสามารถทำการติดต่อ สื่อสารได้ทุกที่ ทุกเวลา ไม่เพียงแค่นำจอคอมพิวเตอร์ แต่เทคโนโลยีไร้สายที่ถูกพัฒนาขึ้นมา ทำให้การติดต่อสื่อสารสามารถทำได้อย่างรวดเร็ว ไม่จำกัดพื้นที่และเวลา ได้รับความนิยมเพราะไม่เพียงแต่เพิ่มความสะดวกในการติดต่อสื่อสาร แต่ยังกลายเป็นพื้นที่สร้างโอกาสในการประกอบอาชีพ การซื้อขายแลกเปลี่ยน พื้นที่เข้าถึงสื่อความบันเทิง จึงไม่น่าแปลกใจที่สื่อสังคมออนไลน์ได้รับความนิยมจากคนในสังคม สื่อสังคมออนไลน์จึงไม่ได้ถูกมองแค่เพียงพื้นที่สำหรับกิจกรรมบันเทิง หรือการส่งผ่านข้อมูลข่าวสาร แต่กลายเป็นทั้งพื้นที่ทางการค้า พื้นที่การแสดงออกในด้านต่าง ๆ ของกลุ่มคนที่มีการรวมตัวกันที่มีจุดมุ่งหมายบางประการที่คล้ายคลึงกัน

สื่อสังคมออนไลน์ในปัจจุบัน มีบางส่วนได้รับความนิยมเป็นระยะเวลาสั้น ๆ และมีแอปพลิเคชันใหม่ ๆ ถูกสร้างขึ้นมาให้ดึงดูดผู้ใช้งานในสังคมอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม หากพูดแอปพลิเคชันที่ได้รับความนิยมและถูกกล่าวถึงในระดับสังคมโลก คงไม่มีใครไม่นึกถึงแอปพลิเคชันเฟซบุ๊ก ซึ่งเป็นหนึ่งในสื่อสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมจากคนทั่วโลก เป็นพื้นที่สื่อกลางในการติดต่อ สื่อสาร สร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันของกลุ่มคนในสังคม ซึ่งในประเทศไทยก็ได้รับการยอมรับและมีผู้ใช้กว่า 51 ล้านบัญชีทั่วประเทศ จากสถิติในปี 2561 พบว่าเฟซบุ๊ก เป็น 1 ใน 3 ของสื่อสังคมออนไลน์ยอดนิยมที่คนไทยใช้งานมากที่สุดติดต่อกัน 3 ปี โดยได้รับความนิยมอย่างมากจากกลุ่มคน Gen Y (ช่วงอายุ 18-37 ปี) และกลุ่มคน Gen Z (น้อยกว่า 18 ปี) ในประเทศไทย [1] ทั้งนี้ คนไทยใช้เวลาบนเฟซบุ๊ก สูงสุดเฉลี่ยต่อวันที่ 3 ชั่วโมง 10 นาที ซึ่งถือเป็นอันดับ 4 จากสถิติการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตระดับโลก [2] อย่างไรก็ตาม พบว่าคนในสังคมบางส่วนมีพฤติกรรมเสพติดโลกออนไลน์และนำมาเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมในชีวิตประจำวันของตน [3]

การใช้เฟซบุ๊กในสังคมไทยปัจจุบัน ได้รับความนิยมจากกลุ่มคนทุกเพศวัย ความสนใจและดำเนินชีวิตประจำวันของกลุ่มคนผูกติดกับแอปพลิเคชันนี้ อย่างไรก็ตาม เฟซบุ๊กมีทั้งประโยชน์และโทษต่อผู้ใช้งานในสังคม การรับรู้ถึงประโยชน์และโทษของการใช้เฟซบุ๊ก การรู้เท่าทันในการใช้งานเฟซบุ๊กจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ [3] เพื่อให้คนในสังคมทุกเพศวัยเปิดมุมมองด้านผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับการใช้เฟซบุ๊กในชีวิตประจำวัน ศึกษาประโยชน์ของเฟซบุ๊กผ่านมุมมองของคนในสังคมส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสพติดของคนในสังคม ผ่านประสบการณ์ที่คนในสังคมได้รับจากการใช้งานเฟซบุ๊กในชีวิตประจำวัน [4]

ปัจจุบันเฟซบุ๊กมีการปรับปรุงให้ทันสมัยและได้มีการบริการที่หลากหลายเพื่อรองรับการใช้งานให้กลุ่มคนแต่ละช่วงวัย หลายครอบครัวมีการติดต่อสื่อสาร สร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกันโดยใช้สังคมออนไลน์เป็นสื่อกลาง เชื่อมโยงความสัมพันธ์ทั้งใกล้และไกล ครอบครัวที่มีการแต่งงานและแยกครอบครัวไปตั้งถิ่นฐานกันคนละพื้นที่ก็สามารถพูดคุย ติดต่อกัน ผ่านพื้นที่สังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมแพร่หลาย เฟซบุ๊กซึ่งเป็นแอปพลิเคชันที่ใช้งานง่าย และสะดวกต่อการค้นหาเพื่อน หรือญาติพี่น้องที่อยู่ห่างไกลกันผ่านข้อมูลบางประการ อาทิ นามสกุล ชื่อโรงเรียน ชื่อจังหวัดที่เกิด เพื่อนที่ผู้ใช้งานอาจจะรู้จัก เพื่อนของเพื่อน

จากการใช้งานของเฟซบุ๊กที่แพร่หลาย และการสนับสนุนของสภาพแวดล้อมรอบข้างที่คนทุกเพศวัยมีการเริ่มใช้งานเฟซบุ๊กตามกลุ่มเพื่อน ครอบครัว ลูกหลาน เป็นผลให้สถิติของผู้ใช้เฟซบุ๊กในประเทศไทยเพิ่มจำนวนขึ้น [1] กล่าวได้ว่า เฟซบุ๊กเริ่มเข้ามามีบทบาทต่อวิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคมรุ่นใหม่ ซึ่งเมื่อมีการใช้งานเฟซบุ๊กเพิ่มขึ้น ก่อให้เกิดความนิยมของการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ เป็นผลให้เกิดแอปพลิเคชันสังคมออนไลน์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นเพื่อดึงดูดผู้ใช้งาน เป็นผลให้ เฟซบุ๊กได้มีการพัฒนา กิจกรรมและรูปแบบการใช้งานใหม่ ๆ ให้มีความหลากหลายเพื่อดึงดูดผู้ใช้งานมิให้เปลี่ยนไปใช้งานแอปพลิเคชันอื่น ๆ ยิ่งเป็นผลทำให้เฟซบุ๊กยังคงได้รับความนิยมท่ามกลางแอปพลิเคชันสังคมออนไลน์ใหม่ ๆ โดยเฉพาะ ในผู้ใช้กลุ่ม Gen Z ซึ่งมีแนวโน้มของการเกิดพฤติกรรมการเสพติดเฟซบุ๊ก จึงต้องมีการบริหารจัดการเวลาในการใช้งาน เพื่อลดโอกาสของการเกิดผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน

พฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊กของกลุ่มคนใน Gen Y และ กลุ่มคน Gen Z ในประเทศไทยมีแนวโน้มของการมีพฤติกรรมการเสพติด ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่ได้เกิดจากการใช้สารเสพติด แต่เป็นพฤติกรรมที่ส่งผลต่อความพึงพอใจ การสร้างความสุข ก่อให้เกิดการกระทำซ้ำ [5] กลุ่มคน Gen Y และ Gen Z รู้จักเฟซบุ๊กจากการแนะนำของเพื่อน มีการใช้ระยะเวลาในการใช้งานเฟซบุ๊กทุกวัน เฉลี่ยวันละ 1-3 ครั้ง แต่แต่ละครั้งใช้เวลาเฉลี่ยมากกว่า 4 ชั่วโมง วัตถุประสงค์เพื่อผ่อนคลาย การสื่อสาร และจากอิทธิพลจากสังคม [6-7] อย่างไรก็ตาม ผลกระทบจากการใช้งานเฟซบุ๊ก ในระยะเวลานาน ส่งผลต่อสุขภาพ การดำเนินชีวิต และการศึกษาโดยเฉพาะ ในกลุ่มของนักเรียน นักศึกษา

พฤติกรรมการเสพติด เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากความหมกมุ่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จนเกิดการกระทำซ้ำเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง ซึ่งอาจทำให้ลดความรับผิดชอบในพฤติกรรมอื่น ๆ ก่อให้เกิดปัญหาที่เกิดผลกระทบตามมา [8] ทั้งนี้พบว่ากิจกรรมที่เกิดในเฟซบุ๊กได้กระตุ้นให้มีการเกิดพฤติกรรมการเสพติด ไม่ว่าจะเป็นการเล่นภาพถ่ายของบุคคลลงไปในเฟซบุ๊ก เมื่อได้รับการกดไลก์ หรือแสดงความชื่นชอบ ยิ่งเป็นการกระตุ้นก่อให้เกิดการอยากกระทำซ้ำ อยากจะถ่ายรูปหรือทำกิจกรรมที่ได้รับการยอมรับอย่างต่อเนื่อง กระตุ้นให้เกิดความต้องการการยอมรับจากสังคมตามมุมมองเชิงจิตวิทยา แต่นั่นเป็นเพียงแง่มุมเดียวของการใช้งานเฟซบุ๊ก เนื่องจากเฟซบุ๊กเป็นพื้นที่ที่มีการรวมตัวของคนที่มีความหลากหลาย สามารถเข้าไปรวมกลุ่มแสดงความคิดเห็นในมุมมองต่าง ๆ กล่าวได้ว่าทั้งเป็นการเปิดพื้นที่เพื่อสร้างโอกาสในการแสดงความคิดเห็น แสดงตัวตน เพิ่มการเข้าถึงความรู้และการรับ-ส่งข้อมูลต่าง ๆ ของกลุ่มคนที่มิบริบทของพื้นที่ บริบทของสังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลาย จึงง่ายต่อการใช้ระยะเวลานานเกินจำเป็นบนพื้นที่เฟซบุ๊กเนื่องจากกิจกรรมที่หลากหลายเหล่านั้น อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเสพติดเฟซบุ๊กปัจจุบันพบว่า การใช้งานเฟซบุ๊กจนเกินความเหมาะสมเกิดจากความเพลิดเพลินในการใช้งาน การรับ-ส่งสารเพื่อความบันเทิง จนเกิดอาการหมกมุ่นและใช้เวลานานอันเป็นผลทำให้เกิดผลกระทบต่อการเข้าสังคม ปัญหาด้านสุขภาพ เกิดความหลงใหล

จนเกินปกติ [7] การใช้งานเฟซบุ๊กทำให้ผู้ปกครองหรือผู้ที่เกี่ยวข้องไม่สามารถทราบได้ว่า บุตรหลานของตนเองได้รับสื่อประเภทไหน เหมาะสมหรือไม่ และไม่ได้รับการแนะนำอย่างเหมาะสม เพราะสื่อบางประเภทเน้นสร้างความบันเทิงแต่ไม่ได้ให้ข้อมูลเชิงข้อเท็จจริง ทำให้เกิดความเข้าใจผิดได้ อีกทั้งยังเพิ่มโอกาสการหลงตัวเอง เพิ่มโอกาสของการเกิดปัญหาทางจิต อาทิ การวิตกกังวล โรคซึมเศร้า และการขาดสมาธิอันส่งผลกระทบต่อการเรียน [8] พฤติกรรมการเสพติดเฟซบุ๊กจึงก่อให้เกิดผลกระทบต่อการเข้าสู่สังคม สุขภาพจิต และสุขภาพร่างกายได้ จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการลดโอกาสของการเกิดพฤติกรรมเสพติดเฟซบุ๊กที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน

งานวิจัยนี้ให้ความสำคัญกับกลุ่มนักศึกษา เนื่องจากเป็นกลุ่มที่อยู่ในช่วง Gen Y ที่มีสถิติของพฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊กอยู่ในอันดับสูง อีกทั้งเป็นกลุ่มที่มีความเป็นอิสระในการใช้งานเฟซบุ๊ก มีกิจกรรมส่วนบุคคลและกิจกรรมกับกลุ่มสังคมที่หลากหลายภายใต้พื้นที่เฟซบุ๊กมากกว่า Gen Z อาทิ การค้าออนไลน์ การใช้พื้นที่เฟซบุ๊กเพื่อแสดงความคิดเห็นด้านการเมือง เป็นต้น พฤติกรรมการเสพติดเฟซบุ๊กได้มีงานวิจัยที่ได้ศึกษาและกำหนดปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเสพติดเฟซบุ๊กพบว่า ปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเสพติดเฟซบุ๊ก ของนักศึกษามหาวิทยาลัย มี 5 ตัวแปร ดังนี้ คือ 1) การรับรู้เรื่องเฟซบุ๊ก 2) สัมพันธภาพในครอบครัว 3) อิทธิพลภายในครอบครัว 4) การสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมทางสังคม และ 5) การบริหารเวลาที่ดี [9]

ผู้วิจัยศึกษาปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเสพติดเฟซบุ๊กของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ว่า มาจากสิ่งใดบ้าง เช่น การรับรู้เรื่องเฟซบุ๊ก สัมพันธภาพในครอบครัว อิทธิพลภายในครอบครัว การสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมทางสังคม การบริหารเวลาที่ดี ทำให้ทราบว่า ปัจจัยใดบ้างที่ส่งอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเสพติดเฟซบุ๊ก ซึ่งจะช่วยในการกำหนดและค้นหาแนวทางเชิงนโยบายเพื่อลดผลกระทบด้านลบที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊ก ของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จากผลของการวิจัย ผู้วิจัยคาดหวังให้องค์ความรู้ที่ได้สามารถนำไปใช้เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ โดยครอบครัว สถาบันการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือกลุ่มนักศึกษาเองเล็งเห็นปัญหาของพฤติกรรมการเสพติดเฟซบุ๊ก สามารถกำหนดกิจกรรมทางสังคมเพื่อกระตุ้นให้เยาวชนมีทักษะการเข้าสู่สังคม ทักษะการแก้ไขปัญหา ทักษะการสื่อสาร และทักษะอื่น ๆ นอกเหนือจากทักษะด้านเทคโนโลยี นอกจากนี้สามารถกำหนดระยะเวลาการใช้งานที่เหมาะสมในการใช้พื้นที่เฟซบุ๊กเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ทั้งในโลกออนไลน์และโลกความจริงต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเสพติดเฟซบุ๊ก กรณีศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ระเบียบวิธีการศึกษา

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาคณะหนึ่งของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จำนวน 160 คน ผ่านเกณฑ์กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิเคราะห์ตัวแปร โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำ 20 หน่วยของจำนวนพารามิเตอร์อิสระ หรือจำนวน 20 เท่าของตัวแปรในโมเดล [10] โดยในการวิจัยครั้งนี้มี 6 ตัวแปร ประมาณการกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำเท่ากับ 120 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Sampling) ขั้นตอนที่ 1 ใช้วิธีการเลือกแบบสุ่มคณะอย่างง่าย จำนวน 1 คณะ

จากคณะในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ จำนวนทั้งสิ้น 17 คณะ ชั้นที่ 2 ใช้วิธีการเลือกแบบสุ่มแบบบังเอิญกลุ่มนักศึกษาแต่ละชั้นปี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามของนายปิ่นทวัฒน์ หาญวัฒนกุล [4] ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่ผ่านการนำไปทดลองใช้เพื่อวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ 5 มากที่สุด 4 มาก 3 ปานกลาง 2 น้อย 1 น้อยที่สุด โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha – Coefficient) ผลปรากฏว่า แบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.929

3. ผู้วิจัยออกเก็บข้อมูลภาคสนามร่วมกับนักวิจัยผู้ช่วยซึ่งมีประสบการณ์ในการเก็บข้อมูลมาแล้วหลายเรื่อง โดยเน้นนักวิจัยในพื้นที่ที่จะเก็บข้อมูลเป็นหลัก โดยจะมีการจัดอบรมนักวิจัยผู้ช่วยเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการเก็บข้อมูลภาคสนามให้ตรงกัน

4. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมอาร์ (R Program) เพื่อวิเคราะห์หาข้อมูลภาคบรรยาย โดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์หาปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกาเสพติดเฟชบุ๊กของนักศึกษาคณะหนึ่ง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ (การรับรู้เรื่องเฟชบุ๊ก ความสัมพันธ์ภาพในครอบครัว การสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมทางสังคม อิทธิพลภายในครอบครัว และการบริหารเวลา) ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกาเสพติดเฟชบุ๊ก โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกาเสพติดเฟชบุ๊กของนักศึกษา โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Correlation)

5. ผู้วิจัยเลือกใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยสำหรับตัวแปรแวดล้อมโดยเลือกใช้เกณฑ์ตามแนวคิดของ บุญชม ศรีสะอาด [11] กล่าว คือ ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 มากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 ระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 ปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 น้อย ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 น้อยที่สุด

นิยามศัพท์เฉพาะ

พฤติกรรมกาเสพติดเฟชบุ๊ก หมายถึง พฤติกรรมกาหมกมุ่นกับการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์เฟชบุ๊กใช้เวลาบนเฟชบุ๊กมากกว่า 6 ชั่วโมงต่อวัน หรือเกินกว่าความตั้งใจ โดยศึกษาในกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ใน พ.ศ. 2562 ผู้ใช้งานไม่สามารถควบคุมเวลาในการเข้าใช้เฟชบุ๊กได้ ไม่สามารถหยุดใช้งานเฟชบุ๊กได้ ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตและความสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม และมีอาการหงุดหงิดเมื่อไม่ได้ใช้งานเฟชบุ๊ก

สื่อสังคมออนไลน์ หมายถึง การใช้สื่อกลางในการติดต่อระหว่างกันของกลุ่มคน ผ่านการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต โดยมีการรับ-ส่งข้อมูลระหว่างกัน มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันผ่านพื้นที่เฟชบุ๊ก

ปัจจัยแวดล้อม หมายถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรมกาเสพติดเฟชบุ๊กของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้แก่ ปัจจัยด้านการรับรู้เรื่องเฟชบุ๊ก ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมทางสังคม ปัจจัยด้านอิทธิพลภายในครอบครัว ปัจจัยด้านการบริหารเวลา และปัจจัยด้านสัมพันธ์ภาพในครอบครัว

การรับรู้เรื่องเฟชบุ๊ก หมายถึง การรับรู้ที่เกิดจากการตีความความหมายการใช้งานเฟชบุ๊ก ที่รับรู้ประโยชน์ต่อการรับรู้ข่าวสาร ประโยชน์ต่อการผ่อนคลายความเครียด และรับรู้ปัญหาการใช้งานเฟชบุ๊ก

ในระยะเวลาที่นานจนเกิดผลเสียต่อการดำเนินชีวิต ปัญหาการถูกล่อลวงผ่านเฟซบุ๊ก ปัญหาการใช้เฟซบุ๊กจนทำให้ขาดการสื่อสารกับบุคคลรอบข้าง

สัมพันธภาพในครอบครัว หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาและบุคคลในครอบครัวที่กระทำผ่านเฟซบุ๊ก การสื่อสารทั้งเพื่อเป็นสื่อกลางในการติดต่อระหว่างกันของคนในครอบครัว การพูดคุยหรือให้คำปรึกษาด้านการใช้งานเฟซบุ๊กระหว่างของนักศึกษาและผู้ปกครอง

การสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมทางสังคม หมายถึง สภาพแวดล้อมภายในสังคมของนักศึกษา มีการใช้งานเฟซบุ๊กเป็นสื่อกลางกระจายข่าวสารระหว่างกันของกลุ่มเพื่อนในโลกความจริง และกลุ่มเพื่อนในโลกออนไลน์ รวมถึงการติดต่อซื้อขาย การรับข่าวสาร การโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านเฟซบุ๊ก

อิทธิพลภายในครอบครัว หมายถึง ผู้ปกครองและคนในครอบครัวมีส่วนสนับสนุนให้นักศึกษาใช้งานเฟซบุ๊ก ทั้งสนับสนุนให้ใช้เฟซบุ๊ก ผู้ปกครองใช้เวลาส่วนใหญ่ใช้งานเฟซบุ๊ก ทั้งเพื่อติดต่อสื่อสารระหว่างกันในครอบครัว รับข่าวสารและความบันเทิงผ่านทางเฟซบุ๊ก

การบริหารเวลา หมายถึง นักศึกษามีการกำหนดเวลาในการใช้งานเฟซบุ๊กในแต่ละวันอย่างชัดเจน สามารถจัดลำดับความสำคัญในการทำกิจกรรมอื่น และการใช้งานเฟซบุ๊กได้ด้วยตนเอง การให้ความสำคัญกับการเรียนเป็นหลักมากกว่าการใช้งานเฟซบุ๊ก

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 76.25) มากกว่าเพศชาย (ร้อยละ 38) กลุ่มตัวอย่างมีสถานภาพครอบครัวที่บิดามารดาอยู่รวมกันมากที่สุด (ร้อยละ 70.62) บิดามารดาแยกกันอยู่/หย่าร้าง (ร้อยละ 17.50) และบิดาหรือ/และมารดาถึงแก่กรรม (ร้อยละ 11.88) ตามลำดับ ผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัวมากที่สุด (ร้อยละ 48.75) รองลงมา ประกอบอาชีพรับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 21.88) อาชีพพนักงานบริษัท/ รับจ้าง (ร้อยละ 19.38) อาชีพเกษตรกร (ร้อยละ 8.12) และอาชีพอื่น ๆ (ร้อยละ 1.88) ตามลำดับ สถานที่พักอาศัยขณะศึกษาในปัจจุบันกลุ่มตัวอย่างอาศัยภายในหอพักมหาวิทยาลัยมากที่สุด (ร้อยละ 50) รองลงมา อาศัยในบ้านพักส่วนตัว (ร้อยละ 30) และอาศัยในหอพัก/ บ้านพักนอกมหาวิทยาลัย (ร้อยละ 20) ตามลำดับ และแหล่งที่กลุ่มตัวอย่างใช้เล่นอินเทอร์เน็ตในการเล่นเฟซบุ๊กโดยเล่นภายในหอพักในมหาวิทยาลัยมากที่สุด (ร้อยละ 45) รองลงมา ในหอพัก/ บ้านพักนอกมหาวิทยาลัย รองลงมา (ร้อยละ 30.62) ในพื้นที่อื่น ๆ (ร้อยละ 18.88) และร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ (ร้อยละ 2.50) ตามลำดับ

ข้อมูลปัจจัยแวดล้อมและพฤติกรรมการเล่นเฟซบุ๊ก

ตัวแปรตามสำหรับการศึกษาในครั้งนี้ คือ พฤติกรรมการเสพติดเฟซบุ๊ก (Y) ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า นักศึกษาคนหนึ่งของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่มีพฤติกรรมการเสพติดเฟซบุ๊ก อยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.46) จากการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระพบว่า นักศึกษามีการรับรู้เรื่องเฟซบุ๊ก (X_1) สูงที่สุด ซึ่งอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10) รองลงมานักศึกษามีการบริหารเวลาในการใช้เฟซบุ๊ก (X_5) ระดับปานกลางโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.45 การใช้เฟซบุ๊กได้รับการสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมทางสังคม (X_3) ในระดับปานกลางโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.38 รวมทั้งนักศึกษามีสัมพันธภาพการใช้เฟซบุ๊กในครอบครัว (X_2) และได้รับอิทธิพลภายในครอบครัว (X_4) ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.75 และ 2.64 ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1: ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรตามและตัวแปรอิสระ

ตัวแปร	Mean Score	S.D.	ระดับ
ตัวแปรตาม			
พฤติกรรมการเสพติดเฟชบุ๊ก	2.46	0.83	น้อย
ตัวแปรอิสระ			
การรับรู้เรื่องเฟชบุ๊ก (X_1)	4.10	0.61	มาก
สัมพันธภาพในครอบครัว (X_2)	2.75	0.96	ปานกลาง
การสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมทางสังคม (X_3)	3.38	0.81	ปานกลาง
อิทธิพลภายในครอบครัว (X_4)	2.64	0.83	ปานกลาง
การบริหารเวลา (X_5)	3.45	0.81	ปานกลาง

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแวดล้อมทั้ง 5 ตัวกับพฤติกรรมการเสพติดเฟชบุ๊ก จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัวกับพฤติกรรมการเสพติดเฟชบุ๊กของนักศึกษาคณะหนึ่งของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันพบว่า ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเสพติดเฟชบุ๊กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 มี 4 ตัว โดยการสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมทางสังคม (X_3) มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเสพติดเฟชบุ๊กสูงที่สุด ($r = 0.48$, 95% Confidence Interval (95% C.I.) = 0.36, 0.60) รองลงมา คือ อิทธิพลภายในครอบครัว (X_4) ($r = 0.41$, 95% C.I. = 0.27, 0.53) การรับรู้เรื่องเฟชบุ๊ก (X_1) ($r = 0.37$, 95% C.I. = 0.23, 0.50) และสัมพันธภาพในครอบครัว (X_2) ($r = 0.26$, 95% C.I. = 0.11, 0.40) ส่วนการบริหารเวลา (X_5) ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเสพติดเฟชบุ๊กของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแวดล้อมทั้ง 5 ตัวกับพฤติกรรมการเสพติดเฟชบุ๊ก

ตัวพยากรณ์	r	p-value	95% Confidence Interval
ตัวแปรอิสระ			
การรับรู้เรื่องเฟชบุ๊ก (X_1)	0.37	0.000	0.23, 0.50
สัมพันธภาพในครอบครัว (X_2)	0.26	0.001	0.11, 0.40
การสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมทางสังคม (X_3)	0.48	0.000	0.36, 0.60
อิทธิพลภายในครอบครัว (X_4)	0.41	0.000	0.27, 0.53
การบริหารเวลา (X_5)	-0.03	0.733	-0.18, 0.13

ปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเสพติดเฟชบุ๊ก

จากการวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเสพติดเฟชบุ๊ก โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง โดยนำตัวแปรอิสระเข้าในสมการทั้งหมดแล้วนำตัวแปรอิสระออกจากสมการครั้งละ 1 ตัว

(Backward method) ปรากฏว่ามีตัวแปรอิสระ 4 ตัว ได้แก่ การรับรู้เรื่องเฟซบุ๊ก (X_1) การสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมทางสังคม (X_3) อิทธิพลภายในครอบครัว (X_4) และการบริหารเวลา (X_5) ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเสพติดเฟซบุ๊กของนักศึกษาคณะหนึ่งของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลกับพฤติกรรมการเสพติดเฟซบุ๊กของนักศึกษาสูงที่สุด คือ การรับรู้เรื่องเฟซบุ๊ก (X_1) ($B = 0.33$, 95% C.I. = 0.19, 0.47) และปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลกับพฤติกรรมการเสพติดเฟซบุ๊กของนักศึกษาต่ำที่สุด คือ การสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมทางสังคม (X_3) ($B = -0.19$, 95% C.I. = -0.33, -0.05) รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 รูปแบบสุดท้ายของปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเสพติดเฟซบุ๊ก

Independent Variables	B	S.E.	p-value	95% Confidence Interval
การรับรู้เรื่องเฟซบุ๊ก (X_1)	0.33	0.07	0.000	0.19, 0.47
การสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมทางสังคม (X_3)	-0.19	0.07	0.007	-0.33, -0.05
อิทธิพลภายในครอบครัว (X_4)	0.29	0.10	0.003	0.09, 0.49
การบริหารเวลา (X_5)	0.29	0.08	0.000	0.13, 0.45

Adjusted R-squared: 0.3424, Residual standard error: 0.6693, p-value: 0.000

สรุปและอภิปรายผล

ผลจากการวิจัยในครั้งนี้ได้ข้อค้นพบที่สำคัญว่า ตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเสพติดเฟซบุ๊กของนักศึกษาคณะหนึ่งมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ มีจำนวน 4 ตัว คือ การรับรู้เรื่องเฟซบุ๊ก (X_1) อิทธิพลภายในครอบครัว (X_4) การบริหารเวลา (X_5) และการสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมทางสังคม (X_3)

ตัวแปรแวดล้อมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเสพติดเฟซบุ๊กของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์มากที่สุด คือ การรับรู้เรื่องเฟซบุ๊ก ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเสพติดเฟซบุ๊ก แสดงให้เห็นว่า นักศึกษามีการรับรู้ในการใช้งานเฟซบุ๊ก เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ในการเป็นสื่อกลางการรับรู้ข่าวสาร [12] การค้นหาข้อมูลองค์ความรู้ต่าง ๆ ทำให้นักศึกษารับรู้ถึงประโยชน์ของการใช้เฟซบุ๊กในชีวิตประจำวัน ก่อให้เกิดพฤติกรรมการทำซ้ำ ทำให้บุคคลถูกครอบงำ สูญเสียการควบคุมจากสิ่งเร้า ก่อให้เกิดพฤติกรรมการเสพติด เกิดผลกระทบต่อการกระทำพฤติกรรมซ้ำ สอดคล้องกับงานวิจัยของธนิกานต์ มาฆะศิรินันท์ [13] และภาณุวัฒน์ กองราช [4] พบว่า การใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลมากเกินไปจนเกิดความจำเจ ไม่สนใจสังคม และบางรายลดทอนเวลาอื่นเพื่อเพิ่มระยะเวลาในการใช้งาน อาจนำไปสู่พฤติกรรมการเสพติดการใช้เฟซบุ๊กการละเลยสังคมและครอบครัวข้างในที่สุด

อิทธิพลภายในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อพฤติกรรมการเสพติดเฟซบุ๊ก ซึ่งสมาชิกในครอบครัวมีพฤติกรรมการใช้และมีการติดต่อสื่อสารผ่านทางการใช้เฟซบุ๊กเช่นเดียวกัน มีการอนุญาตให้ใช้เฟซบุ๊กได้เป็นเวลานาน มีส่วนในการส่งเสริมพฤติกรรมการเสพติดเฟซบุ๊กของนักศึกษา พฤติกรรมดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นอิทธิพลภายในครอบครัวซึ่งเป็นหนึ่งในอิทธิพลทางสังคมที่ส่งผลต่อความคิด และพฤติกรรมการ

เสพติดเฟซบุ๊กของนักศึกษาให้กระทำตามและเห็นว่าเป็นพฤติกรรมที่กระทำกันทั่วไป สอดคล้องกับแนวคิดของ ทิพย์วัลย์ สุทิน [14] เฟซบุ๊กไม่ได้กลายเป็นพื้นที่ของการติดต่อสื่อสาร แต่เป็นพื้นที่ของการสร้างความบันเทิง เกิดความรู้สึกเชิงบวกต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรม [15] เป็นส่วนหนึ่งของสังคมออนไลน์นั้น อีกทั้ง นักศึกษาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวได้เห็นพฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊ก และได้รับการสนับสนุนจากคนใน ครอบครัวจึงเกิดการซึมซับพฤติกรรมและเกิดการกระทำตาม [16]

การบริหารเวลาในการใช้งานเฟซบุ๊ก มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อพฤติกรรมการเสพติดเฟซบุ๊ก โดยมีการจัดสรรเวลาและการตั้งกฎเกณฑ์ในการใช้งานเฟซบุ๊กของนักศึกษา เนื่องจากการเรียนในระดับ อุดมศึกษามีเวลาให้นักศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง และสามารถบริหารจัดการเวลาที่ว่างจากการเรียนในห้องเพื่อ ศึกษาเพิ่มเติม จากการศึกษาพบว่า นักศึกษามีการบริหารจัดการเวลา เพื่อสร้างสมดุลในการเรียน และการ ดำเนินชีวิต ผ่านการแบ่งเวลาให้ตนเอง ครอบครัว และสังคม [7] ขัดแย้งกับงานวิจัยของปิ่นทวัฒน์ หาญวัฒนกุล [5] ที่กล่าวว่าการบริหารเวลาไม่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเสพติดเฟซบุ๊กของนักศึกษา เนื่องจากในปัจจุบันเฟซบุ๊ก เป็นหนึ่งในสื่อสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมในสังคมทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ การแบ่งเวลาเพื่อ ใช้งานเฟซบุ๊ก อาจกล่าวได้ว่า เป็นหนึ่งในกิจกรรมของการแบ่งเวลาให้สังคม อย่างไรก็ตาม สังคมรอบข้างของ นักศึกษาก็ไม่ได้อยู่เพียงแค่นี้อีกสังคมออนไลน์ อีกทั้งในยุคปัจจุบันการปฏิสัมพันธ์ทางกาย หรือการพบปะพูด คุยกันโดยตรงยังมีความสำคัญ อันเนื่องมาจากการรับรู้ถึงพฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลที่ได้ทำการพูด คุย สื่อสารด้วย อีกทั้งเพิ่มโอกาสของการขยับร่างกายระหว่างวัน ช่วยลดโอกาสของการเกิดปัญหาด้านสุขภาพ อันเกิดจากพฤติกรรมการเสพติดเฟซบุ๊กที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

การสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมทางสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเสพติดเฟซบุ๊ก ถือเป็นแนวทางในการสนับสนุนการเกิดพฤติกรรม เสริมแรงผ่านการกระตุ้นเตือน เชิญชวน ผ่านกลุ่มเพื่อน หรือบุคคลรอบข้าง และสื่อมวลชนต่าง ๆ ที่ได้รับในสังคม [9] ในที่นี้อิทธิพลของเพื่อน และสื่อส่งผลต่อการ เกิดพฤติกรรมการเสพติด ทั้งผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเฟซบุ๊ก การรับรู้ข่าวสาร การโฆษณาผ่านสื่อทาง เฟซบุ๊ก ซึ่งเสมือนรวบรวมความต้องการของกลุ่มผู้ใช้งานที่มีความหลากหลายให้เข้าไปรวมตัวเพื่อสื่อสารและ เกิดการแลกเปลี่ยนสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑามาศ ทองแก้ว [18] ที่กล่าวว่า พื้นที่ของเฟซบุ๊ก มีการติดต่อสื่อสารและกำหนดสัญลักษณ์บางอย่างเพื่อบ่งบอกอารมณ์ ความรู้สึกและความหมาย ที่มีส่วนร่วมกันของกลุ่มคนที่ติดต่อระหว่างกันผ่านสื่อสังคมออนไลน์อย่างเฟซบุ๊ก การใช้เฟซบุ๊ก จึงเป็นการสร้าง พื้นที่เพื่อเข้าสู่สังคมของนักศึกษา ผ่านการแสดงความคิดเห็น และการเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ของนักศึกษา

จากผลของการศึกษาดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเสพติดเฟซบุ๊ก ของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ คือ การรับรู้เรื่องเฟซบุ๊ก การสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมทาง สังคม อิทธิพลภายในครอบครัว และการบริหารเวลา โดยแสดงให้เห็นพฤติกรรมการใช้งานเฟซบุ๊กของ นักศึกษาได้รับอิทธิพลจากทั้งภายในตนเอง ที่ได้รับรู้ถึงประโยชน์ที่รับจากการใช้เฟซบุ๊ก ทั้งเพื่อสร้างตัวตน เพิ่มการได้รับการยอมรับในกลุ่ม สร้างโอกาสในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการสื่อสารระหว่างกลุ่ม สร้างรายได้ผ่านกิจกรรมการค้าขายออนไลน์ อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษายังพบว่า นักศึกษามีการแบ่งเวลาให้กับ กิจกรรมอื่น ๆ ไม่ได้เกิดพฤติกรรมการหงุดหงิดเมื่อไม่ได้ใช้งานเฟซบุ๊ก กล่าวได้ว่า เป็นปัจจัยภายในที่ลดโอกาส การเกิดพฤติกรรมการเสพติดเฟซบุ๊ก แตกต่างกับสภาพแวดล้อมภายนอก ทั้งบุคคลรอบข้าง เพื่อนฝูง ครอบครัว และสื่อต่าง ๆ ที่ถูกนำเสนอในปัจจุบัน จึงการเป็นแรงเสริมในการเกิดพฤติกรรมการเสพติด จึงกล่าวได้ว่า

ปัจจัยที่ส่งอิทธิพลต่อนักศึกษาแม่สภาพแวดล้อมภายนอกมีแนวโน้มจะกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมการเสพติด แต่ปัจจัยภายในในด้านการรับรู้มีอิทธิพลที่สูงกว่า ผลจากการศึกษาจึงพบพฤติกรรมการเสพติดเฟซบุ๊กที่ไม่สูง แต่หากพฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊ก ถูกกระทำซ้ำ และเพิ่มช่วงระยะเวลาที่ยาวนานขึ้น นักศึกษาขาดการเข้าสังคม ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง มุ่งเน้นแต่สื่อสารผ่านพื้นที่สื่อออนไลน์ อาจทำให้เกิดปัญหาทั้งด้านทักษะการเข้าสังคม โดยเฉพาะ ทักษะด้านการพูด ทั้งการพูดระหว่างบุคคลและการพูดคุยในที่สาธารณะต่อหน้าคนหมู่มาก ปัญหาต่อการบริหารจัดการเวลาในแต่ละวันถูกใช้หมดไปกับกิจกรรมต่าง ๆ ในเฟซบุ๊ก ปัญหาการสื่อสารในครอบครัว ปัญหาด้านสุขภาพจากการละเลยการออกกำลังกาย และการขยับร่างกาย อย่างไรก็ตาม เมื่อเทียบลักษณะการใช้งานเฟซบุ๊กจากงานวิจัยของ ปิ่นทวัฒน์ หาญวัฒนกุล [4] ซึ่งศึกษากลุ่มนักศึกษาในบริบทพื้นที่เดียวกัน แต่เก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเวลาที่แตกต่างกันพบว่า ลักษณะของการใช้เฟซบุ๊กของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์มีพฤติกรรมการเสพติดเฟซบุ๊กที่ลดน้อยลง อย่างไรก็ตาม เมื่อเทียบกับจำนวนสื่อสังคมออนไลน์ที่เพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน อาทิ อินสตาแกรม (หรือไอจี) ทวิตเตอร์ ฯลฯ ที่มีสถิติความนิยมเพิ่มมากขึ้นทุกปี อาจเป็นผลให้เกิดการเฉลี่ยระยะเวลาการใช้งานเฟซบุ๊กของนักศึกษาในปัจจุบัน

สิ่งเหล่านี้เป็นเพียงตัวอย่างของปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากพฤติกรรมการเสพติดเฟซบุ๊ก อย่างไรก็ตาม กล่าวได้ว่าปัญหาเหล่านี้อาจเป็นปัญหาที่เล็กในปัจจุบัน หากไม่มีการค้นแนวทางการรับมืออาจกลายเป็นการแก้ไขปลายเหตุซึ่งยากแก่การแก้ไขในภายหลัง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจต้องค้นหาแนวทาง หรือกิจกรรมที่สนับสนุนการเข้าสังคมให้นักศึกษาเพื่อลดพฤติกรรมการเสพติดการใช้เฟซบุ๊ก รวมถึงการให้ข้อมูลเกี่ยวกับข้อดีข้อเสียแก่สมาชิกในครอบครัว เพื่อให้เห็นปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากการเสพติดการใช้เฟซบุ๊ก ช่วยในการห้ามปรามและกระตุ้นการเกิดกิจกรรมในครอบครัวเพื่อลดโอกาสของการใช้เฟซบุ๊กในระยะเวลาอันยาวนาน ๆ และรณรงค์หรือสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ไม่ว่าจะเป็นเฟซบุ๊ก หรือแอปพลิเคชันอื่น ๆ เปิดมุมมองให้นักศึกษาและเยาวชนรุ่นใหม่ได้มีโอกาสรับทราบข้อดี ข้อเสียของการเสพติดการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เพื่อค้นหาแนวทางการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสมเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ และสามารถบริหารจัดการเวลาของตนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อเสนอแนะของงานวิจัย

งานวิจัยในครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาผู้ที่มีพฤติกรรมการเสพติดสื่อสังคมออนไลน์ โดยไม่จำกัดแค่สื่อสังคมออนไลน์แบบใด แบบเดียว และศึกษาผู้ที่มีพฤติกรรมการเสพติดว่าเสพติดอะไรในสื่อสังคมออนไลน์เหล่านั้น อาทิ เสพติดการได้รับการยอมรับ เสพติดการได้รับข้อความบันเทิง เสพติดการแลกเปลี่ยนทัศนคติ เรื่องใดเรื่องหนึ่ง เสพติดการสร้างรายได้ มีพฤติกรรมการเสพติดที่แตกต่างกันหรือไม่ มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องเหมือนกันหรือไม่ ผู้ที่มีพฤติกรรมการเสพติดมีปัญหาการเสพติดด้านอื่น หรือมีปัญหาในการเข้าสังคม ปัญหาสภาพจิตใจอื่น ๆ หรือไม่

การศึกษาพฤติกรรมการเสพติดควรวิเคราะห์ห่ออิทธิพลทั้งทางตรง และอิทธิพลทางอ้อมที่ส่งต่อพฤติกรรมการเสพติด โดยอาจใช้รูปแบบการวิเคราะห์ทางสถิติ แบบ Path-Analysis หรือ SEM

เอกสารอ้างอิง

- [1] Electronic Transactions Development Agency, Ministry of Digital Economy and Society. (2019). *Thailand Internet User Profile 2018*. Retrieved February 19, 2019, from https://www.etcha.or.th/app/webroot/content_files/13/files/Slide_for_Stage.pdf. (in Thai)
- [2] We are social and Hootsuite. (2019). *Global Digital Report 2018: World's Internet Users' pass the 4 Billion Mark*. Retrieved February 9, 2019, from <https://wearesocial.com/blog/2018/01/global-digital-report-2018>. (in Thai)
- [3] Electronic Transactions Development Agency, Ministry of Digital Economy and Society. (2019). *Internet for Better Life*. Retrieved February 19, 2019, from <https://www.etcha.or.th/publishing-detail/internet-for-better-life-handbook.html>. (in Thai)
- [4] Hanwattanakul, P. (2014). *The Relationships Between Facebook Addiction and Environmental Influence on Student of a University in Songkhla Province*. Unpublished master's thesis. Prince of Songkla University. (in Thai)
- [5] Banthap, D. (2013). Behavioral Addictions. *Journal of Public Health and Development*, 11(3), 1-1. (in Thai).
- [6] Kongrach, P. (2011). *The study of Teenagers' Behaviors in Using Social Networking Sites (SNSs) in Thailand: A Case Study of Facebook*. Unpublished master's thesis. Thammasat University. (in Thai)
- [7] Wongsopa, A., Saisrisod, S., & Yanwaree, N. (2015). The Usage Behavior on Facebook Social Media Online and Their Effects on Students' Life Style: A Case Study of Loei Rajabhat University. *Research and Development Journal, LOEI Rajabhat University*, 10(33), 1-10. (in Thai).
- [8] Wutikul, Y., Rodmanee, S., & Visalboon, P. (2018). FACEBOOK ADDICTION AND EFFECT ON MENTAL HEALTH IN YOUTH. *Journal of the police nurse (JOPN)*, 10(2), 452-460. (in Thai).
- [9] Rumnum, P. (2007). *Factors effecting to student's Internet Addiction Behavior of Elementary School in Nakhonpathom Education service office area 2*. Unpublished master's thesis. Silpakorn University. (in Thai)
- [10] Wiratchai, N. (1999). *LISREL Model, Statistical analysis for Research*. Bangkok: Department of Educational Research. (in Thai)
- [11] Srisa-ard, B. (2010). *Preliminary research* (Ed 5th). Bangkok: Suweeriyasarn publishing. (in Thai)
- [12] Tirakoat, S., & Polnigongit, W. (2018). Internet usage behaviors, literacy, and attitude towards utilization of wellness content on the internet among Thai elderly. *Journal of Nursing and Health Care*, 36(1) 72-80. (in Thai)

- [13] Makasiranonth, T. (2002). *Internet Addicting Behavior and Factors related to Internet Addiction*. Unpublished master's thesis. Chulalongkorn University. (in Thai).
- [14] Sutin, T. (2008). *Social Psychology*. Nakon Si Thammarat: Walailak University. (in Thai).
- [15] Gilbert, D., Kelley, Lee L., & Barton, M. (2003). Technophobia, gender influences and consumer decision-making for technology-related products European. *Journal of Innovation Management*, 6(4), 253-263. (in Thai)
- [16] RuangSawat, P. (2010). *Lifestyles and Behaviors in Using Social Network by office workers in Bangkok*. Unpublished master's thesis. Thammasat University. (in Thai).
- [17] Lokawich, K. (2011). The time management ability nursing students of Pathumthani University. *Academic Journal of Pathum Thani University*, 3(1), 27-36. (in Thai)
- [18] Thongkaew, J. (2017). *Facebook Fan Page: The Identity of Teenagers in the Social Dimension*. Unpublished master's thesis. Prince of Songkla University. (in Thai)